

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce **Ing. J. B.**, zastoupeného Mgr. Lukášem Wimětalem, advokátem se sídlem Veselá 24, Brno, proti žalovanému **Finančnímu úřadu ve Slavkově u Brna**, se sídlem Palackého náměstí 89, Slavkov u Brna, ve věci ochrany před nezákonným zásahem, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10. května 2005, č. j. 29 Ca 344/2003 - 35,

t a k t o :

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 10. května 2005, č. j. 29 Ca 344/2003 - 35, **se zrušuje** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Kasační stížností podanou krajskému soudu dne 7. 6. 2005 a doručenou Nejvyššímu správnímu soudu dne 11. 2. 2008 se žalobce (dále jen „stěžovatel“) domáhal zrušení shora označeného usnesení krajského soudu, kterým krajský soud odmítl žalobu stěžovatele na ochranu před nezákonným zásahem Finančního úřadu ve Slavkově u Brna (dále jen „žalovaný“). Stěžovatel ve své žalobě podané krajskému soudu dne 9. 10. 2003 uvedl, že žalovaný v roce 2003 opakovaně zahájil u stěžovatele daňovou kontrolu daně z příjmů fyzických osob za zdaňovací období roku 1996, přestože již uplynula lhůta pro vyměření daně stanovená zákonem. Žalobce vysvětlil, proč opakovanou daňovou kontrolu považuje za nezákonný zásah a navrhnul, aby krajský soud zakázal žalovanému pokračovat u stěžovatele v provádění kontroly daně z příjmů fyzických osob za rok 1996.

Krajský soud žalobu stěžovatele odmítl podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. jako nepřijatelný návrh, a to s ohledem na § 85 s. ř. s., podle něhož je žaloba na ochranu před nezákonným zásahem, pokynem nebo donucením správního orgánu nepřijatelná, pokud se žalobce mohl domáhat ochrany nebo nápravy jinými právními prostředky. Krajský soud jmenovitě uvedl, že stěžovatel se mohl domáhat ochrany formou námitek proti postupu pracovníka správce daně v souladu s § 16 odst. 4 písm. d) daňového řádu, a jeho žaloba je proto nepřijatelná.

Ve včas podané kasační stížnosti napadl stěžovatel usnesení krajského soudu pro nezákonnost tohoto usnesení o odmítnutí návrhu podle § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s. Stěžovatel upozornil, že dne 14. 8. 2003 zaslal žalovanému dopis, ve kterém uplatnil námitku proti postupu pracovníka žalovaného (správce daně). Nebyly proto dány podmínky pro odmítnutí jeho žaloby, což je způsobeno i tím, že krajský soud nesprávně posoudil skutkový stav, a porušil § 49 odst. 4 s. ř. s., podle něhož předseda senátu mj. vede účastníky k tomu, aby se vyjádřili i o těch skutkových a právních otázkách, které podle mínění soudu jsou pro rozhodnutí určující, i když v dřívějších podáních účastníků uplatněny nebyly. Konečně stěžovatel poukázal na skutečnost, že soud jej ani nepoučil podle § 36 odst. 1 s. ř. s. o jeho procesních právech a povinnostech, pročez mu bylo upřeno jeho základní právo na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Stěžovatel proto navrhl, aby byl rozsudek krajského soudu zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Současně se dožadoval vyslovení odkladného účinku kasační stížnosti.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Kasační stížnost je důvodná.

Z obsahu soudního spisu Nejvyšší správní soud zjistil, že k žalobě stěžovatele ze dne 9. 10. 2003 podal vyjádření též žalovaný, přičemž ten o existenci námitek podle § 16 odst. 4 písm. d) daňového řádu (stejně jako stěžovatel v žalobě) nic neuváděl a rozváděl jen důvody, proč v tomto případě v žádném případě o nezákonný zásah nejde. Dne 10. 12. 2004 krajský soud vyzval stěžovatele a žalovaného, zda souhlasí s tím, aby soud rozhodl ve věci samé bez jednání. Stěžovatel svým podáním s rozhodnutím ve věci samé bez jednání nesouhlasil. Krajský soud poté nařídil jednání na den 10. 5. 2005, aby toto jednání dne 6. 5. 2005 odvolal a namísto toho rozhodl v záhlaví tohoto rozsudku uvedeným usnesením. Ve včas podané kasační stížnosti stěžovatel mj. přiložil též kopii jeho námitek proti postupu žalovaného (včetně podacího razítka žalovaného), které u žalovaného uplatnil dne 14. 8. 2003.

Nejprve je třeba poznamenat, že v případech, kdy je žaloba krajským soudem odmítnuta, lze v kasační stížnosti účinně namítat pouze důvod uvedený v § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s., tedy nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí návrhu (což také stěžovatel správně učinil). Pod citovaný důvod lze v takovém případě podřadit nesprávný úsudek krajského soudu o tom, že jsou splněny zákonné podmínky pro odmítnutí návrhu, popřípadě zmatečnost soudního řízení, nepřezkoumatelnost rozhodnutí či jiné vady řízení před soudem, které mohly mít za následek nezákonnost rozhodnutí o odmítnutí žaloby nebo zastavení řízení.

V případě žaloby proti nezákonnému zásahu správního orgánu je třeba nejprve zkoumat, zda jde pojmově o zásah ve smyslu § 82 s. ř. s., a teprve je-li tomu tak, lze zkoumat podmínky přípustnosti takové žaloby s ohledem na § 85 s. ř. s. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu zahájení i provádění daňové kontroly může být podle okolností nezákonným zásahem, proti kterému je možno podat žalobu podle § 82 a násl. s. ř. s. Taková žaloba je přípustná pouze poté, kdy žalobce bezvýsledně vyčerpal právní prostředek stanovený podle zákona k jeho ochraně (§ 85 s. ř. s.), přičemž tímto právním prostředkem (jak ostatně krajský soud správně uvedl) jsou námitky podle § 16 odst. 4 písm. d) daňového řádu (viz usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 31. 8. 2005, č. j. 2 Afs 144/2004 - 110, č. 735/2006 Sb. NSS).

Z obsahu rozhodnutí krajského soudu není nijak patrné, jak krajský soud dospěl ke svému závěru, že stěžovatel nesplnil podmínky podle § 85 s. ř. s. Ostatně krajský soud ani výslovně neuvádí, že stěžovatel námitky podle § 16 odst. 4 písm. d) daňového řádu nepodal, a jen obecně prohlašuje, že tyto námitky stěžovatel podat mohl (což jistě není otázka jakkoliv pochybná), pročez je jeho žaloba nepřípustná. Z uvedeného rozhodnutí je zřejmé, že krajský soud nijak nevysvětlil, jak ke svému závěru o nepodání námitek dospěl, což svědčí nepřezkoumatelnosti tohoto rozsudku. Současně je evidentní, že krajský soud řádně nezjistil skutkový stav, což má za důsledek, že ani nezjistil, zda byly splněny podmínky přípustnosti žaloby. Stěžovatel v kasační stížnosti předložil dostatečný důkaz, kterým vyvrátil nijak nezdůvodněnou indicii krajského soudu o nevyčerpání právních prostředků podle ustanovení § 85 s. ř. s. Nejvyšší správní soud k tomu upozorňuje, že v případě pochybností o přípustnosti žaloby, a jmenovitě o vyčerpání právních prostředků podle § 85 s. ř. s., měl krajský soud vhodným způsobem postupovat tak, aby tyto skutečnosti zjistil, a tedy aby nedošlo k nezákonnosti rozhodnutí o odmítnutí návrhu (§ 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.), což je nejen porušením zákona, ale v prvé řadě též porušením základního práva na přístup k soudu podle čl. 36 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Nejvyšší správní soud k tomu tedy uzavírá, že jsou dány podmínky zrušení rozhodnutí krajského soudu z důvodu uvedeného pod § 103 odst. 1 písm. e) s. ř. s.

Nejvyšší správní soud také zvažoval, zda má sám zjišťovat existenci podmínek, které by opodstatnily zastavení řízení podle § 86 s. ř. s. Podle cit. ustanovení soud zastaví řízení, zjistí-li, že po podání žaloby již zásah ani jeho důsledky netrvají a nehrozí opakování zásahu. K výkladu tohoto ustanovení se Nejvyšší správní soud obsáhle vyjádřil ve svém nedávném rozsudku č. j. 1 Aps 3/2006 - 69 ze dne 17. 1. 2008 (www.nssoud.cz), když upozornil, že v řízení o žalobě na ochranu proti nezákonnému zásahu není rozhodné jen to, zda v době podání žaloby bylo do žalobcových práv nezákonně zasahováno, *ale i to, zda tento nezákonný stav existuje ještě v době, kdy soud o žalobě rozhoduje, nebo již ukončený nezákonný zásah působí na stěžovatele svými důsledky, či je tu hrozba opakování. Důsledky nebo hrozba opakování zásahu nutně musí vycházet ze zásahu samotného, tedy muselo by jít o nezákonný zásah, byť již ukončený, jehož důsledky přetrvávají a v této nové podobě je tak zasahováno do práv žalobce, anebo musí hrozit opakování téhož zásahu proti stěžovateli a tento již odeznělý zásah musí být shledán nezákonným. [...] Zákonné spojení soudní ochrany s trváním nezákonného zásahu, důsledků zásahu nebo hrozby opakování zásahu reflektuje to, že skutkový stav může v průběhu soudního řízení doznat podstatných změn, nezákonný zásah může být v průběhu soudního řízení ukončen a negativně působit na žalobce již mohou jen jeho*

důsledky, či dokonce může nezákonný zásah skončit, aniž by bylo třeba ochranu poskytnout. Změna skutkového stavu však musí umožňovat žalobci, aby v průběhu řízení mohl v závislosti na změně skutkového stavu změnit žalobní petit a způsob požadované soudní ochrany přizpůsobit konkrétnímu skutkovému stavu. Bude tedy na krajském soudu, aby ve svém rozhodnutí – pokud bude zjištěno, že zásah již netrvá – vzal v potaz též eventuální nová stěžovatelovo tvrzení, která osvětlí, zda je v daném případě vskutku důvod pro zastavení řízení či nikoliv.

Nejvyšší správní soud samostatně nerozhodoval o žádosti o odkladný účinek kasační stížnosti, když o této žádosti není třeba rozhodovat tam, kde Nejvyšší správní soud o kasační stížnosti rozhodl bezodkladně po jejím doručení na Nejvyšší správní soud. Při rozhodnutí o kasační stížnosti je pak rozhodnutí o odkladném účinku nadbytečné, neboť obecně může přiznání odkladného účinku kasační stížnosti přinést ochranu jen do doby rozhodnutí o této stížnosti.

Nejvyšší správní soud proto podle § 110 odst. 1 napadené usnesení krajského soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm, vázán právním názorem vysloveným v tomto rozsudku (§ 110 odst. 3 s. ř. s.), rozhodne též o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud považoval za nutné vyslovit se nad rámec shora podaného odůvodnění též k postupu krajského soudu po podání kasační stížnosti. Ze spisu krajského soudu 29 Ca 344/2003 Nejvyšší správní soud zjistil, že kasační stížnost byla krajskému soudu doručena 7. 6. 2005 (l. č. 38-44 včetně příloh). Na l. č. 46 pak následuje úřední záznam, podle něhož „Dne 27. 11. 2007 v soudní kanceláři objeven spis č. j. 29 Ca 344/2003“ přičemž „kasační stížnost nebyla zažurnalizována do spisu. Spis byl řádně zažurnalizován a poté předán soudci k rozhodnutí o dalším postupu řízení.“ Postup, kdy krajský soud byl ve vztahu ke kasační stížnosti téměř dva a půl roku nečinný, je v právním státě zcela nepřijatelný. Takovýto postoj krajského soudu ohrožuje důvěru občanů v justici a je v rozporu se základním právem na projednání věci bez zbytečných průtahů (čl. 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. března 2008

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu